

ETISKE RETNINGSLINJER FOR MEDARBEIDERE I PÅTALEMYNDIGHETEN

I. INNLEDNING

I dette rundskrivet fastsettes etiske retningslinjer for påtalemyndighetens medarbeidere. Rundskrivet supplerer andre relevante retningslinjer, herunder Etiske retningslinjer for statstjenesten. Til flere av retningslinjene er det gitt supplerende merknader som forklarer og utfyller innholdet i disse.

Etiske retningslinjer for medarbeidere i påtalemyndigheten ble gjort gjeldende for Den høyere påtalemyndighet ved brev av 11. desember 2015 til samtlige statsadvokatembeter. Retningslinjene ble samtidig forelagt Politidirektoratet og samtlige av landets politimestre til uttalelse. Tilbakemeldingene er positive, og det har ikke kommet merknader som har foranlediget endringer. Dette rundskriv er således i det vesentlige sammenfallende med tidligere utsendte retningslinjer, men gjøres nå gjeldende for alle i påtalemyndigheten.

Det forventes at enhver statsadvokat, politijurist og kontoransatt gjør seg kjent med innholdet i de etiske retningslinjene og hensyntar disse i den praktiske oppgaveløsningen. Videre forutsettes at retningslinjene vies oppmerksomhet på påtalemøter og i andre egnede sammenhenger, f.eks. ved at man som grunnlag for diskusjon utarbeider praktiske scenarier, eventuelt basert på erfaringer, som aktualiserer ulike etiske dilemma som påtalejurister og andre ansatte i påtalemyndigheten kan møte i det daglige arbeidet.

2. ETISKE RETNINGSLINJER

Retningslinje nr. 1:

Grunnleggende krav

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten skal opptre på en måte som fremmer en rettssikker og tillitsvekkende strafferettspleie i samsvar med lov og rettsorden.

Referansen til lov og rettsorden er ment å skulle dekke alle regler og retningslinjer som er gitt i eller i medhold av lov og Grunnlov. Også folkerettslige regler som norske myndigheter er forpliktet etter, er omfattet. Rettsorden omfatter dessuten grunnleggende verdier og prinsipper som en rettsstatlig strafferettspleie bygger på, herunder rettssikkerhet, likhet for loven og individets grunnleggende frihet og autonomi.

Retningslinje nr. 2:

Uavhengighet

Medarbeiderne i påtalemyndigheten skal utøve sine oppgaver uten å ta hensyn til trusler, press eller annen utilbørlig påvirkning.

Kjernen i prinsippet om at påtalemyndigheten skal være uavhengig er at en ikke skal la synspunkter fra blant annet andre myndighetsorganer, stater, mellomstatlige og ikke-statlige organisasjoner eller media avgjøre utfallet av en sak påtalemyndigheten har til vurdering. Kravet til uavhengighet vil først og fremst ha betydning i arbeidet med konkrete straffesaker, og skal ikke leses som en begrensning i påtalemyndighetens rettpolitiske engasjement. Kravet til uavhengighet er naturlig nok ikke til hinder for at en følger rettmessige instruksjoner fra overordnet myndighet. Generelle føringer gitt av Storting og Regjering, bl.a. om kriminalpolitikken, skal selvsagt følges.

Retningslinje nr. 3:

Objektivitet

Påtalemyndigheten skal opptre objektivt i hele sin virksomhet, herunder på etterforskningsstadiet, når det treffes påtalevedtak og ved irettføring.

Dette innebærer blant annet at en også skal undersøke, vurdere og legge frem opplysninger som taler for en persons uskyld.

Retningslinjens første ledd tilsvarer straffeprosessloven § 55 fjerde ledd. Annet ledd uttrykker kjernen i objektivitetsprinsippet, nemlig at også påtalemyndigheten har et selvstendig ansvar for at opplysninger som taler til siktedes gunst – og ikke bare de som taler for skyld – blir undersøkt, vurdert og lagt frem. Kravet til objektivitet vil, i likhet med kravet til uavhengighet, først og fremst ha betydning i arbeidet med konkrete straffesaker, og skal ikke leses som en begrensning av medarbeidernes rettpolitiske engasjement.

Retningslinje nr. 4:

Upartiskhet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal opptre slik at det ikke kan stilles spørsmål ved påtalemyndighetens nøytralitet.

Bestemmelsen gir uttrykk for at en ikke skal ta utenforliggende hensyn når det treffes avgjørelser, det være seg empatier, antipatier, personlige politiske preferanser, antatte forventninger fra media e.l. Videre skal en opptre på en måte som ikke er egnet til å svekke tilliten utad til at påtalemyndighet opptre nøytralt. Heller ikke denne bestemmelsen er til hinder for at ansatte i påtalemyndigheten utviser et rettspolitisk engasjement innenfor rammen av retningslinjene i dette rundskriv.

Retningslinje nr. 5:

Integritet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal utføre sin jobb med integritet, uten tanke på egen fordel eller ulempe. Man skal ikke gi eller ta imot personlige gaver (til en selv eller ens nærstående) eller andre fordeler som kan knyttes til utøvelse av påtalemyndighet.

Både det å la seg påvirke av personlige gaver samt forsøk på å påvirke andres avgjørelser, for eksempel dommeres, gjennom å gi gaver, er i strid med denne retningslinjen. Bestemmelsen

er ikke til hinder for at det mottas oppmerksomhetsgaver eller andre fordeler, i form av bespisning eller underholdning, innenfor de rammer som er skissert i merknaden til punkt 4.6

i Etske retningslinjer for staten. Bestemmelsen er heller ikke til hinder for at en mottar honorar for undervisningsoppdrag, foredrag, verv eller lignende innenfor de rammer som følger av Statens personalhåndbok og eventuelle interne retningslinjer for Den høyere påtalemyndighet og politiet.

Retningslinje nr. 6:

Kvalitet og effektivitet

Medarbeiderne i påtalemyndigheten skal se til at straffesaksbehandlingen er forsvarlig og holder høy kvalitet, og innenfor disse rammer utføre sine oppgaver så effektivt som mulig.

Retningslinje nr. 7:

Faglighet og profesjonalitet

Påtalemyndighetens medarbeidere skal vedlikeholde og forbedre sine faglige kunnskaper og ferdigheter, i det minste i den utstrekning det er nødvendig for å holde en faglig forsvarlig standard, og holde seg løpende orientert om relevante faglige utviklingstrekk.

Påtalemessige vurderinger skal foretas og avgjørelser treffes uten forutinntatte holdninger.

Enhver, både ledere og andre, skal bidra til en kultur som legger til rette for og etterspør faglige motforestillinger, etiske refleksjoner og bevissthet i utøvelsen av påtalemessige oppgaver.

En skal være bevisst på forhold som øker risikoen for uriktige domfellelser, og innrette sitt arbeid slik at justisfeil forebygges og unngås så langt som overhodet mulig. En må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkter til saker som er under behandling.

Retningslinje nr. 8:

Respekt

Påtalemyndighetens medarbeidere skal i sitt arbeid møte andre mennesker – herunder fornærmede og vitner og personer som er siktet, tiltalt eller domfelt – hensynsfullt og med respekt og uten fordommer av noe slag herunder kjønn, rase, nasjonalitet, religion eller livssyn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering eller sosial eller sosioøkonomisk bakgrunn.

Retningslinje nr. 9:

Diskresjon

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten skal, foruten å overholde lovbestemt taushetsplikt, utvise diskresjon og ivareta personvern hensyn ved behandlingen av sensitive opplysninger som en får kjennskap til i tjenesten.

Plikten til å utvise diskresjon gjelder også etter at tjenesteforholdet er avsluttet, og favner videre enn det som følger av lovbestemt taushetsplikt.

Retningslinje nr. 10:**Ytringer**

Medarbeiderne i påtalemyndigheten har som enhver annen ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, men skal ved praktiseringen av slike rettigheter ta behørig hensyn til påtalemyndighetens rolle i samfunnet og dens objektivitet, upartiskhet og uavhengighet.

En skal ved omtale av straffesaker ikke ytre seg i strid med uskyldspresumsjonen. Forhåndsprosedyre og fordømmende uttalelser skal ikke finne sted.

Medarbeidere skal vurdere å informere embetsleder om ytringer og opptredener i media, TV-programmer, filmproduksjoner eller lignende. Det samme gjelder bidrag til artikler, bøker og andre publikasjoner. Av hensyn til blant annet påtalemyndighetens uavhengighet, objektivitet og upartiskhet samt personvern hensyn bør en særlig ved omtale av enkeltsaker utad utvise varsomhet og diskresjon.

Retningslinje nr. 11:**Informasjon til allmennheten og media**

Påtalemyndighetens medarbeidere skal bidra til å ivareta allmennhetens behov for saklig informasjon om straffesaker med mindre personvern hensyn, mulige skadevirkninger eller hensynet til en forsvarlig etterforskning er til hinder for, eller tilsier at en utviser tilbakeholdenhet med, å gi informasjon.

Påtalemyndighetens medarbeidere skal utvise respekt for pressens rolle og samfunnsoppdrag.

Retningslinje nr. 12:**Atferd utenfor tjenesten**

Påtalemyndighetens medarbeidere skal også utenfor tjenesten opptre på en måte som ikke er egnet til å skade tilliten til påtalemyndigheten.

Retningslinje nr. 13:**Etterlevelse**

Riksadvokaten, embetsledere ved statsadvokatembetene, administrasjonssjefer, kontorsjefer og politimestre skal sørge for at påtalemyndighetens etiske retningslinjer gjøres kjent for den enkelte og har det overordnede ansvar for at de etterleves.

Enhver medarbeider i påtalemyndigheten som blir kjent med en åpenbar overtredelse av disse etiske retningslinjer, bør ta dette opp på en passende måte i dialog med den det gjelder eller med dennes overordnede.

Tor-Aksel Busch
(sign)

Torunn S. Holmberg
kst. statsadvokat
(sign)